

Ami az erdely.ma „közlési szűrőjén” fennakadt...

Magyar kérdés

Ady Endre: Ha van Isten

Ha van Isten, ne könyörüljön rajta:
Veréshez szokott fajta,
Cigány-népek langy szívű síhederje,
Verje csak, verje, verje.
Ha van Isten, meg ne sajnáljon engem:
En magyarnak születtem.
Szent galambja nehogy zöld ágat hozzon,
Üssön csak, ostorozzon.
Ha van Isten, földtől a fényes égig
Rángasson minket végig:
Ne legyen egy félpernyi békességünk,
Mert akkor végünk, végünk.

Talán szomorúnak érezzük mindannyian Ady Endre imént halott versét, de hát magyarságunkat így éljük meg immár néhány évszázada. Ma, amikor 1848 március 15-e, a nagyreményű forradalmunk és Szabadságharcunk kapcsán nemzetünk ünnepeit üljük, óhatatlanul is megoldatlan gondjaink, összegubancolódtott történelmünk jutnak eszünkbe.

A közelmúltban jelent meg nyomtatásban Csóti György, Magyarország volt nagyköveteinek egy írása, amelynek címe éppen ez: **A megoldatlan magyar kérdés Európában.** Nemzeti ünnepünkön, mai helyzetünkben igencsak a tisztánlátást segítő gondolatokat tartalmaz az írás, és ezeket tolmácsolom a tisztelt hallgatóságunknak, a magam gondolataival kiegészítve.

„Az első világháborút lezáró igazságtalan versailles-i békediktátumok kezdettől fogva magukban hordozták a következő világháború csirját. Sok millió ember került idegen fennhatóság alá, a határok meghúzásánál az etnikai viszonyokat teljesen figyelmen kívül hagyták, soha nem létezett államközösségeket tákolnak össze. Alig húsz év múlva bekövetkezett az újabb világhézag. De a győztesek nem tanultak. Megerősítették a korábbi igazságtalanságokat, sőt még továbbiakkal tetézték azt. Az újabb revízióra törekvést Németország beépülése a transzatlanti közösségbe, és Közép- valamint Kelet-Európa szovjet megszállása, a kommunista diktatúra akadályozta meg. Azonban a szovjetrendszer összeomlása után azonnali felszínre törtek a problémák, szétestek a mesterséges államalakulatok, a kisebb nemzetek egyre-másra visszanyerték függetlenségüket, vagy más módon éltek önrendelkezési jogokkal. Ugy tűnik, a világ lassan tanul a történelmi hibákból. Közép-Európában, a balkáni háborút kirobantó serebtől eltekintve, már csak a magyar kérdés nincs megoldva.

1920. június 4-én a trianoni békediktátum a több mint ezer éves Magyarországot megfosztotta területének és lakosságának kétharmadától. Minden harmadik magyar idegen fennhatóság alá került saját szülőföldjén. Több mint egymillió magyar az új határ mentén, egy tömbben élve vált idegen ország lakosává. Ilyen mértékű igazságtalanság egyetlen nemzetet sem ért Európában, sőt talán a világon sem. Ennek ellenére a magyarság az elmúlt 91 évben következetesen békés úton, a politika eszközeivel kísérletezett meg az igazságtalanságot orvosolni. A két világháború között diplomáciai úton elért határrevízióval, 1990 után pedig az adott országon belül, az európai jogrendnek és gyakorlatnak megfelelő önrendelkezés biztosítására törekedve. Kísérletei mindaddig eredménytelennek bizonyultak. Látna más nemzetek sikereit, ahol többnyire erőszakos eszközöket alkalmaztak, látva e törekvések kényszerű nemzetközi támogatását, fordulóponthoz érkezhettek a kárpát-medencei magyarság. Pillanatnyilag úgy néz ki, két lehetőség van: erőszakos eszközökhöz folyamodik, vagy tömegesen elhagyja szülőföldjét. Egyik sem kívánatos, és mindkettő biztonságpolitikai kockázatot jelent Európa számára.

Van azonban egy harmadik megoldás is: az Európai Unió jogrendszerében biztosítja a területén élő, önhibájukon kívül kisebbségi sorsba került, őshonos nemzeti közösségek kollektív jogait, az önrendelkezéshez való jogot. Ehhez első lépésként nem kell mást tenni, mint az Európa Tanács vonatkozó ajánlásait beemlíteni az uniós jogrendszerbe. Világossá kell tenni, hogy az őshonos nemzeti közösségeknek alanyi joga jár az önrendelkezés, még ha számbeli kisebbségben vannak is egy adott országban. Születésük helye adja meg ezt a jogot: ott születtek, ahol őseik éltek és alkottak évszázadokon át. Falvakat, városokat építettek, gazdag kultúrát teremtettek, és vérukkal védtek azt a földet, ahol ma élnek. A XX. században kisebbségi sorsba kényszerített több millió magyar ügye, a megoldatlan magyar kérdés, két évtizede súlyos teherként nehezedik a Kárpát-medencére, és negatív kisugárzása lehet egész Közép-Európára. A megoldás pedig egyszerű: biztosítani kell számukra az európai gyakorlatban jól bevált autonómia-formákat. Ennek egyetlen alternatívája van, ha elismerik őket államalkotó tényezőnek, társnemzeti státust kapnak. Ugyanis Romániában és Szlovákiában például alkotmányban rögzítetten másodrendű állampolgárok az ott élő őshonos magyarok. A román alkotmány úgy kezdődik: „Románia a románok állama.” A szlovákban pedig a preambulumban így indul: „Mi, a szlovák nemzet...” Ez azt jelenti, hogy minden más nép, népcsoport csak megtúrt kisebbség, melynek jogai a többség jóindulatától függenek. Ez elfogadhatatlan. Társnemzeti státusra klasszikus példák vannak Európában: Svájc, Nagy-Britannia, Belgium, stb. Erre azonban szomszédaink jelenleg még kevésbé hajlanak. Marad tehát az autonómia.

Tisztánlátás céljából, hogy érezzük a kérdés súlyát, nézzük meg, mi történt a magyarsággal, és hogyan alakultak az etnikai viszonyok a Kárpát-medencében az elmúlt száz évben. Az 1920-as trianoni békediktátum következtében, az 1910-es népszámlálási adatok szerint, 3,4 millió magyar került idegen fennhatóság

alá az utódállamokban, közel a fele az új magyar határ mentén egy tömbben! Ezeket a területeket ma mindössze körülbelül 2,5 millió magyar él a 2001-es népszámlálás alapján. Ugyanakkor a környező népek lélekszáma két-háromszorosára nőtt ez idő alatt. Ezt alapul véve ma legalább 7 millió magyarnak kellene élni a szomszédos országokban. E helyett 2,5 millió él csupán. Abban a négy országban, ahol a legtöbb magyar él, az elmúlt kilencven év alatt a következőképp alakult részarányuk az elcsatolt területen, a helyi lakossághoz viszonyítva:

Szlovákia: 30 %-ról 10 %-ra csökkent,
Ukrajna: 31 %-ról 12 %-ra csökkent,
Románia: 32 %-ról 20 %-ra csökkent,
Szerbia: 28 %-ról 14 %-ra csökkent.

Mindez látszólag betudható a kényszerű elvándorlásnak, erőszakos asszimilációnak, kitelepítéseknek, tömeggyilkosságoknak, amelyek 1920 és 1990 között történtek. Azt hittük, a rendszerváltás után, az euroatlanti integráció kitjesedését követően, mindez megszűnik. Nem így történt. A magyarság az ezredfordulóra, egyetlen évtized leforgása alatt,

Romániában több mint 190 ezer fővel, vagyis közel 12 százalékkal,

Szlovákiában 47 ezerrel, 8 százalékkal,
Szerbiában 51 ezerrel, 15 százalékkal,
Ukrajnában hétezerrel, 4 százalékkal,
Horvátországban ötezerrel, 23 százalékkal,
Szlovéniában pedig kétezerrel, 27 százalékkal csökkent.

Az elszakított nemzetrészek vesztesége tehát egy évtized alatt több mint 300 ezerre tehető, és ebben még nincsenek benne a rendszerváltás körüli kivándorlási hullámok adatai!

Mindezeket tapasztalva, és abból a felismerésből kiindulva, hogy a kisebbségi sorsba kényszerített több milliós magyarság teljes pusztulását csak az európai gyakorlatban jól bevált autonómia-modellek akadályozhatják meg, 2004-ben Tökés László vezetésével megalakult a Kárpát-medencei Magyar Autonómia Tanács (KMAT). A Tanács munkájában részt vesz valamennyi számot tevő határon túli magyar politikai szervezet, az úgynevezett „anyaországból”, a maradék országból, a mai Magyarországról pedig tanácsadóik működnek közre. A KMAT 2011. március elsején és másodikán kihelyezett ülést tartott Brüsszelben. A rövid, de annál csattanósabb zárónyilatkozat három mondatból áll: „Egyhangúlag megállapították, hogy megmaradásuk és fejlődésük egyedül garanciája a területi, a személyes és a sajátos jogállású autonómia biztosítása. Ennek érdekében minden törvényes eszközt felhasználnak, hogy a magyarság e jogos igényének érvényt szerezzenek”. A magyar kérdés ilyen megoldása Európa stabilitása szempontjából elengedhetetlen. E gondolatok teljes összhangban vannak a mai magyar kormány célkitűzéseivel. A tényleges és teljes autonómia biztosítása a szomszédos országokban élő magyar nemzetrészeknek az új nemzetpolitika egyik alappillére. Mindez bizakodással tölthet el minden magyar embert a Kárpát-medencében. A bizakodás azonban még nem elég. **Tenni is kell érte, mindenkinek a saját területén, a saját lehetősége szerint, teljes erőbedobással.** Így sem lesz könnyű, de **„igaz ügyért küzdeni még akkor is kötelesség, midőn már sikerhez nincsen remény”, írta Deák Ferenc.** Most azonban még van remény. A siker titka az lesz, ha elérjük az Európai Unióban, hogy a mi problémánkat „megoldatlan magyar kérdés-ként” kezeljék, elkülönítve minden más „kisebbségi” kérdéstől. Erre minden esélyünk megvan, hiszen ilyen méretű csonkításra egyetlen nemzet esetében sem került sor a borzalmakkal teli XX. században, és még ma is millió számra élnek magyarok az elszakított területen. Ezt kell tudatosítani az európai közvéleménnyel minden lehetséges eszközzel, minden szóba jöhető fórumon. A sikerhez ugyanakkor elengedhetetlen feltétel, hogy a magyar kormány és a szomszédos országokban működő valamennyi számottevő magyar politikai erő egységes és eltökélt legyen ebben a kérdésben. Budapest, 2011. március 3.

Csóti György, volt nagykövet, külpolitikai szakértő

Szomorú vics, amit az 1970-es években több erdélyi magyar értelmiségi megfogalmazott a neves román szobrászművész, Brâncusi: *A végtelen oszlopa* c. világhírű szobra kapcsán. Eszerint a szobor nem egyebet, mint Romániának a magyar kisebbséggel szemben alkalmazott politikáját szimbolizálja. Az elszűkülő részek a szobron a szorítást, a kitáguló szegmensek a nagylelkű engedelményeket szemléltetik a kisebbségpolitikában. És hogy most éppen melyik résznél tart a történelem, legjobban az a tény szemlélteti, hogy ma ez az előadás elhangozhat. Eddigi tapasztalataink alapján azonban félok, hogy az „ereszd meg” után újra a „szorítsd meg” következhet, mint *A végtelen oszlop*nál!

A Csóti György gondolatait folytatva hadd mondjam el itt, hogy a magyarság fogyása nemcsak az elszakított területeken, hanem az Anyaországban is ilyen drámai. Idén, 2011-ben az anyaországi lakosság összlétszáma 9 millióra csökkent. Az is elgondolkodtató, hogy Magyarországon a mai nyolcéves gyermekek immár fele roma nemzetiségű, és egyes számítások szerint 30 év múlva ott is kisebbségbe kerülnek a magukat magyarnak vallók. A népszaporulat mutatói egész Európában aggasztóak, bizonyítva, hogy minél jobban élünk, annál kevésbé gondolunk a jövőre. A világ fejlettnek tételezett felén a szaporulat-mutató alig haladja meg az 1-et, ami azt jelenti, hogy a gyermeket vállaló emberpár, azaz két ember, mindössze egyet vagy maga után a jövőnek. Ahhoz pedig, hogy egy adott földrajzi területen a népesség létszáma hosszú távon állandó maradjon, a népszaporulat mutatójának 2,3-nak kellene lennie, azaz minden családban legalább két gyermek kéne, hogy születessen, és minden tizedikben pedig három! És persze, ez is csak akkor lenne elegendő a népesség összlétszámának az állandósításához, ha minden ember

házasságban élne, és eléggé egészséges is lenne ahhoz, hogy gyermeket nemzhessen, illetve szüljön! Mindenki számolja csak össze a rokonságában, környezetében élő fiatalokat, akik nem házasságban élnek, illetve nincs, mert nem lehet gyerekük! Ugye, hogy érthető, miért ijesztgetnek bennünket politikusaink a nyugdíjpénztár összeomlásának növekvő veszélyével?

Még ijesztőbb a helyzet, ha arra gondolunk, hogy a világnak vannak olyan országai, ahol a népszaporulati mutatószám eléri a nyolcat! Ezeket a helyeket, annak ellenére, hogy a szegénység miatt valamivel magasabb a halandóság, mint nálunk, túlnépesedés van, ami azt jelenti, hogy az ő szülőföldjük nem tudja őket eltartani, tehát óhatatlanul elvándorlásra kényszerülnek a fiatalok. Régóta jelenség ez már Európa nyugati felén, de ma már nálunk is megszokott. Indiaiak, kínaiak, arab országokbeliek jelenlétét mindennapos jelenségként éljük meg. És ha arra gondolunk, hogy az őslakosság előregedésével ma már szemünk láttára omlik össze a nyugdíjrendszer és a munkaeöriac, akkor el kell ismernünk, hogy Európának igenis szüksége van a bevándorlókra.

De hadd oldjam a gondolataim nyomán felgyülemelő kétségbeesést egy korszerű viccel, amely éppen erre a jelenségre reagál. A viccet azért is ajánlom figyelmükbe, mert éppen nemzeti optimizmusunkat fejezi ki a végveszélynek tűnő helyzetekben is.

Eszerint, a göröngyös úton és sötét hajnalon a székelyudvarhelyi buszállomásról elindul egy rozzant Ikarusz, amelyet valamikor a 90-es évek elején vásárolt Magyarországon, leszállékolt állapotban, egy erdélyi székely vállalkozó, és amely már három sofórt is nyugdíjba segített, hogy végigjárja Marosvásárhelyt azt a jó néhány falucskát, amelyből a székely atyafiak vagy Udvarhelyre, vagy Vásárhelyre, vagy onnan haza igyekeznek. A harmadik-negyedik megállónál, valamelyik kis faluban háztársas néger fiatalember száll föl. A székely atyafiak nézik-nézik, de a fiatalember nem zavartatja magát, a sofőr mögötti ülésen ülve békésen bámulja a békés tájat, fejével rá-rá-ütve az éppen soron levő kátyú által diktált haladási ritmusra. A székelyek hallgatnak, aztán egyik előszedi a satykból a szalonnát, kenyeret, valahonnan a bicskát is, és falatozni kezd. Ezzel meghozza étvágyát a többinek is, egyre többen követik példáját. A néger fiatalember is fészkelődni kezd, hátrapillant a többi utasra, kinyitja a mellette heverő hátizsákot, szalonnát, kenyeret, valahonnan bicskát is előszedi, és – falatozni kezd ő is. A székelyek csámcsogása hirtelen abbamarad, a sok bajszos száj megdermed, döbbenettel nézik a fiatalembert. Kis idő múlva egy öreg székely már nem bírja tovább, megszólal: - Hé, te.

A fiatalember csak félig fordul meg, nem biztos benne, hogy neki szóltak.

- Tudsz magyarul? - kérdi az öreg.

- Tudok, há - válaszol a fiú.

Erre még nagyobb a csend, a feszültség.

- S minek hínak? - értetlenkedik tovább az öreg székely.

- Áronnak! - felel büszkén az ifjú.

Erre aztán olyan döbbsent csend lesz, hogy még az öreg Ikarusz motorja is elhalkul.

- S miféle vagy? - kérdi az öreg, most már rosszat sejtve.

- Székely - válaszol a fiú büszkén.

Erre már a sofőr is lebénel, szinte beleszlasztja a buszt az árokba. Az öreg a többi utasra néz, s kétségbeesetten szól a hozzá megszólalásig hasonló mellette ülőhöz:

Konyol, há' akkó mük mik vagyunk?

Komolyra fordítva a szót, a mai magyar kormány nemzetstratégiai intézkedései is éppen ennek a helyzetnek a felismerésén alapulnak. A kiterjesztett állampolgársági törvény nemcsak egyszerűen jóváértélt kísérlet a meghurcolt, külhonba kényszerült magyarok fele, hanem egyben a vésszesen fogyatkozó magyarság sorainak az összezárására is készlet. Szent István soknyelvű Magyarországa hozzászoktatott bennünket, hogy másokkal együtt, máságok tiszteletben tartásával kell megélnünk magyarságunkat, és erre nem szomszédaink kell, hogy tanítsanak bennünket, inkább ők tanulhatnak tőlünk ez ügyben. Másfelől azt is tudomásul kell venni, hogy a világ államai mind eladósodtak, pl. Magyarországon minden egyes állampolgárt, az éppen megfogant magzattól a még élő legidősebb polgárig, fejenként két milliós forintnyi államadóság terhel.

Kétségbeesítő helyzetekben a magyarságnak éppen elgyszer volt része ahhoz, hogy a kilábalás reménye most se hagyjon el bennünket. 1918-20-ban Kós Károlyék fogalmazták meg a Kiáltó szót, amely akkor még két és félmillió erdélyi magyarnak öntött bizakodást a szívébe-lelkébe, és ma már látjuk, nem fölöslegesen. Mert az, hogy egyre kevesebben vagyunk, bár aggasztó, de semmiképpen sem kétségbeesítő. Kányádi Sándor nem régen egy előadásában arra emlékeztetett, hogy 896-ban mintegy nyolcszázézer (egy-egy történet szerint még kevesebb) honfoglaló, hét törzsbe sorolva, és törékeny egységben, nem is olyan teljes egyetértésben vette birtokba a nagy Hazát, de mégis tizenötmillió magyar lett belőle. És abból a nyolcszázézerből vajon hányan tudták ésszel és lélekkel fölérni a Honfoglalás nagyszerűségét, jövőtígérő, az Ur Teremtésének részét képező emberfeletti feladatát? S e gondolat alapján az is érthető, hogy Berzsenyi Dániel annak idején így fogalmazott: **Nem sokaság, hanem/ Lélek s szabad nép tesz csuda dolgokat...**

Guttman Mihály tanár úr pedig, aki a Tordaszentlászlói Kórust vezette húsz évig, egy alkalommal, parafrazálva több nagy gondolkodónkat is, azt mondta: „A magyar nem születik, hanem lesz... Ha azzá nevelik.”

Boldizsár Zeyk Zoltán

(Elhangzott 2011. március 15-én, Tordaszentlászlón, a Nemzeti Ünnepek alkalmával)